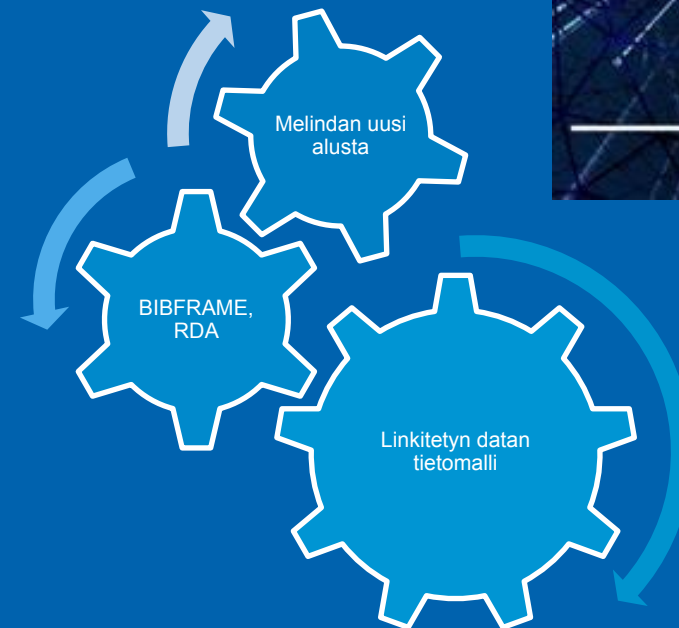

Kohti metatietovisiota -jatkoprojektin tilannekatsaus

Yleisten kirjastojen neuvosto 25.4.2024

Kaisa Hypén, Turun kaupunginkirjasto

• Kohti metatietovisiota –projektit

- toimeksiantaja Yleisten kirjastojen neuvosto
- rahoittaja opetus- ja kulttuuriministeriö
- organisoija Turun kaupunginkirjasto
- kesto 1.4.2022-31.12.2024
- asiantuntijaryhmänä YKN:n nimittämä

-

Tavoitteena kartoittaa yleisten kirjastojen valmiuksia siirtyä linkitettyyn kirjastodataan ja laatia siirtymän tiekarttaa

Turun kaupunginkirjasto sai okm:ltä rahoituksen ensin selvitystyötä, sitten jatkoprojektia varten

Henkilöresurssi: ½ htv 1.4.2022-30.4.2023 (selvitysprojekti), 1.5.2023-31.12.2024 (jatkoprojekti)

Molempien projektien ohjausryhmä
Rebekka Pilppula, Nina Hyvönen, Jouni Pääkkölä, Niina Salmenkangas, Matti Sarmela

Tuloksista raportoidaan YKN:lle ja tiedotetaan kirjastokentälle, selvitysvaiheen [loppuraportti löytyy verkosta.](#)

Linkitetyn kirjastodatan rakennuspalikat

Kuvailusäännöt:
mitä kuvaillaan

RDA-kuvailusäännöt
käyttöön 2016,
uudistettu versio
käyttöön vuoden 2025
alusta

Tallennusformaatti:
miten tieto
tallennetaan

MARC21 □ BIBFRAME
Kansallinen tietomalli
valmis vuoden 2024
loppuun mennessä

Teknologia: **millä**
kuvailutieto
tallennetaan

Melindan uusi alusta
kriittinen tekijä,
vaihtoehtojen kartoitus
meneillään

Kuvailuyhteistyö:
tavoitetilan
määrittely

Millaista kuvailun
infrastruktuuria
tavoitellaan, mitä
järjestelmät
mahdollistavat

Kuvailun uudistuva infrastruktuuri

- Linkitetty kirjastodata mahdollistaa kuvailukokonaisuuden uudelleenajattelun
- Kansalliskirjastolla on intressiä pohtia kuvailun organisointia uusista lähtökohdista ja yhteistyömalleja jatkossa kansallisella tasolla
  - Melindan alustaratkaisut ja sen asettamat reunaehdot
  - Kuvailun ekosysteemi ja sen toimijoiden roolit
  - Kuvailuun käytettävät resurssit
  - Automaattisen kuvailun kehittäminen, bibliografinen ja sisällönkuvailu
  - Kirjastosektoreiden tahtotila ja tavoitteet

”...parhaat osaajat [--] keskitetysti, järjestelmäriippumattomalla mallilla...”

- Yleisten kirjastojen tahtotila kirjattiin [YKN:n kokouksessa 16.11.2022](#)

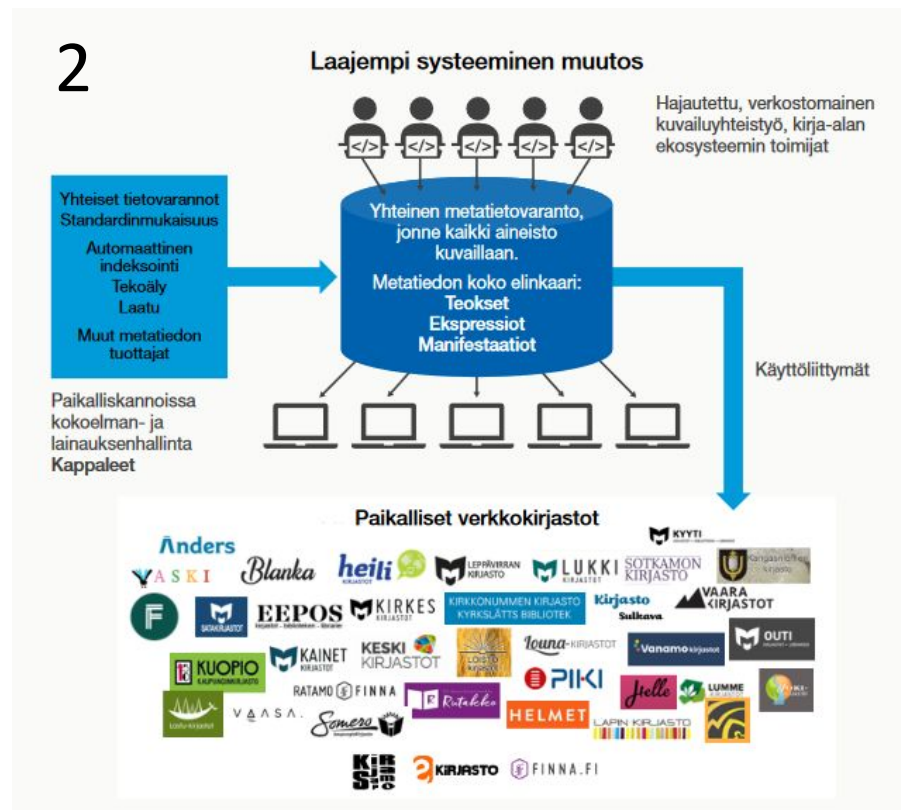
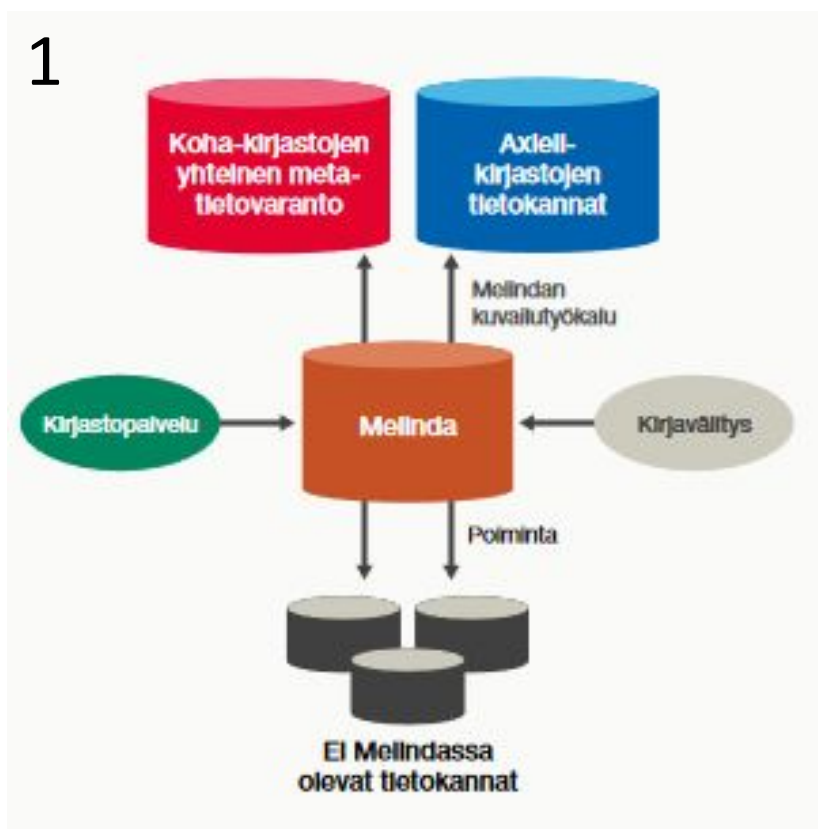
Lahdessa:

- ”Todettiin, että tärkeää olisi, että parhaat osaajat tekisivät kuvailua, keskitetysti, järjestelmäriippumattomalla mallilla. [--] Neuvosto suosittaa, että Turku jatkaa jatkohankkeen suunnittelua ja kirjastojärjestelmästä riippumattoman mallin selvittämistä.”
- Missä haluamme olla viiden vuoden kuluttua?
- Mihin voidaan sitoutua, mitä hyötyjä tavoitellaan?
- Muna vai kana eli milloin on oikea aika varautua muutokseen?

Tarvitaan tulevaisuusskenaarioita, jotka rakentavat luottamusta siihen, että linkitetyn kirjastodatan työtä vähentävät ominaisuudet toteutuvat kohtuullisen ajan kuluessa.

1. Melinda-kirjastoilla käytössä Melindan tallennusalusta
2. Laajempi systeeminen muutos

Sumea kokonaiskuva

Niin kauan kuin kansallinen konsensus kuvailun ja sen organisoinnin osalta puuttuu, voidaan lähinnä laatia erilaisia skenaarioita ja pyrkiä vaikuttamaan kokonaisuuden rakentumiseen

Suurin osa projektin tehtävistä ja niiden aikatauluista on riippuvaisia kansallisen tason päätöksistä ja erityisesti Melindan uudesta alustasta ja sen ominaisuuksista

Projekti ei juuri nyt etene keskeisiltä osiltaan alun perin ajatellulla tavalla, eri osa-alueita pyritään kehittämään mahdollisuuksien mukaan

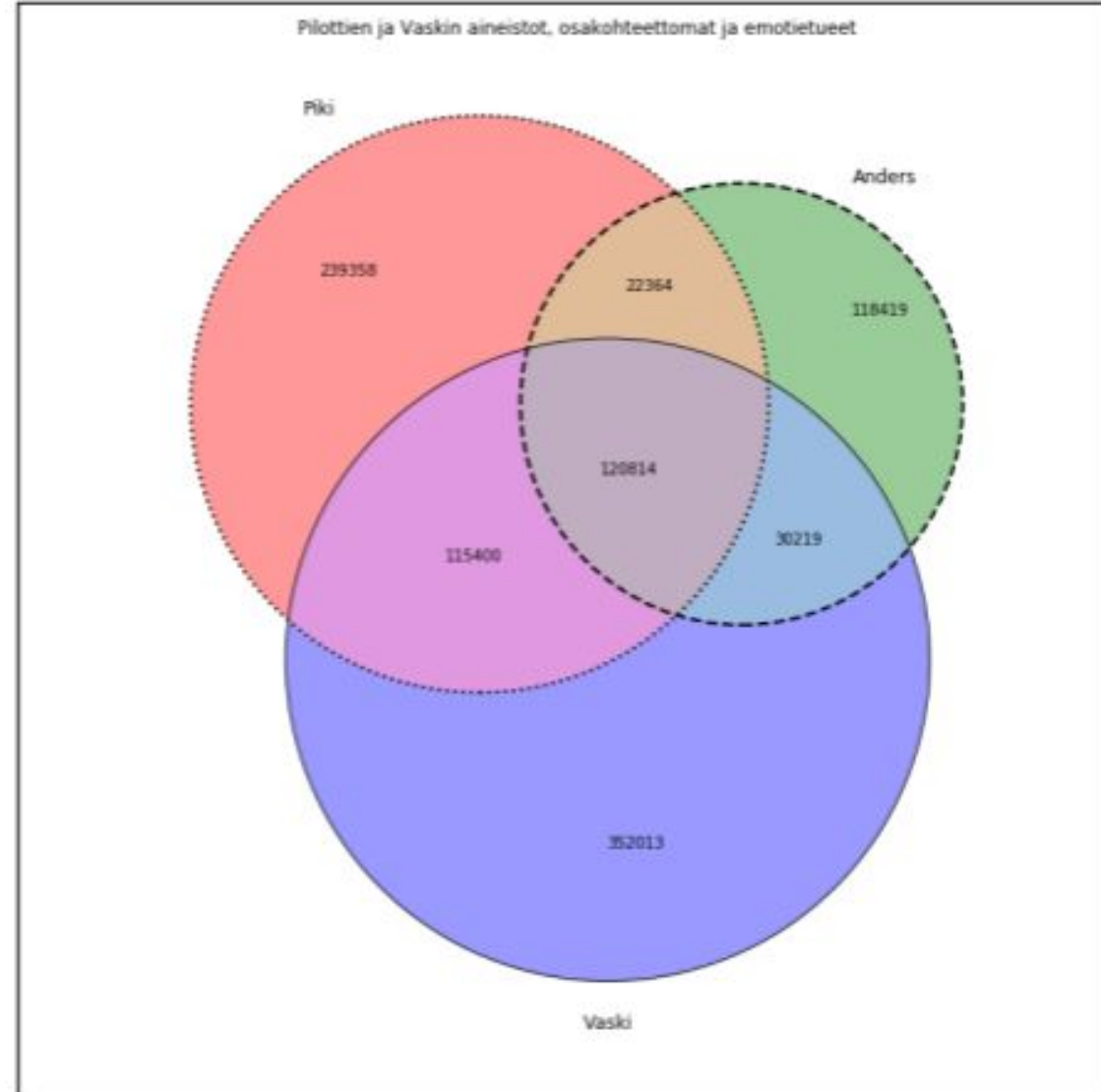
Valmiudet reagoida tarvittaessa kehitystyössä tapahtuviin muutoksiin. Todennäköistä on, että muutos etenee vaiheittain

Kirjastojen valmiuksista

Tekniseltä kannalta

- Yleisillä kirjastoilla on kokemusta
  - Tietokantojen yhdistämisistä kimppatasolla
  - Melinda-yhteistyöstä ja sen teknisistä ja toiminnallisista edellytyksistä
  - Tietokantojen analysoinnista, datan laadun arvioinnista, standardinmukaisuudesta, konversioista

Kuvailun näkökulmasta

- Kimppojen muodostamisten myötä myös kuvailutyötä on keskitetty
- Mitä edellyttäisi, jos kuvailua keskitettäisiin valtakunnallisesti?
- Koha-Suomen tiekarttaan kirjattu tietokantojen yhdistyminen: mitä vaiheita ja näkökulmia kuvailun organisointiin liittyen voisi olla odotettavissa
  - Yhdeksän kimppaa, 108 kirjastoa, yksi tietokanta – mitä yhdistyminen mahdollistaa, mitä edellyttää kuvailun organisoinnin kannalta
  - Kuvailijoiden määrä ja sijoittuminen, työnjako
  - Kuvailtavan aineiston määrä, päällekkäiset nimekkeet – tietokantojen analysointi
  - Hankintavaiheen tietueet – tietueiden päivittäminen
  - Melinda- ja muu kansallinen yhteistyö, Kirjastopalvelun rooli

**Päivitetty tehtävälister:
mitä on tehty,
mitä voidaan nyt tehdä,
mitä seurataan**

Mitä on tehty 1/2

- E-aineistojen metatiedot
  - Metatiedon määrittely Kuntien yhteisen e-kirjaston kirjallisuuden tarjouspyyntöön
  - Metatietoon liittyvän yhteistyön käynnistäminen Kansalliskirjaston kanssa
  - Toistaiseksi metatiedot E-kirjastoon tulevat välittäjiltä
- Keskustelu kirjastojen kanssa jatkuu
  - Vuoden 2022 aikana tavattiin lähes kaikki kirjastojärjestelmää ylläpitävistä kimpoista/kirjastoista, tapaamisten tulokset koottu selvitysvaiheen raporttiin
  - Valmiudet jatkaa keskusteluita tarvittaessa yksittäisten kirjastojen/kimppojen kanssa, arvioidaan jatkossa, onko tarvetta uusialaajempi keskustelukierros

Tilaisuudet ja osallistujat, Kohti metatietovisiota -jatko projekti			2024
Esittelyt, kokoukset ym.	Aika	Osallistujat	
Metatiedon tulevaisuus, Vantaan kaupunginkirjasto	2.5.2023	20	
Projektin ohjausryhmä	5.5.2023	5	
Metatietoryhmän kokous	10.5.2023	10	
Automaattisen kuvailun suunnittelua	23.5.2023		projektin edustus, Kansalliskirjaston järj. kokous
QQML	1.6.2023	50	
Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä	6.6.2023	14	
Metatiedosta Kuntien yhteiselle e-kirjastolle	7.8.2023	2	
Kuntien yhteisen e-kirjaston metatieto, kokous	23.8.2023	4	
OKM: tekijänoikeudet digit.ympäristössä	23.8.2023	9	
Projektin ohjausryhmä	1.9.2023	5	
Metatietoryhmän kokous	6.9.2023	12	
Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä	15.9.2023	13	
Projektin esittely Helle-kimpalle	17.10.2023	20	
KiVePä: Kohti linkitettyä metatietoa	26.10.2023	60	
Projektin ohjausryhmä	30.10.2023	6	
Metatietoryhmän kokous	7.11.2023	11	
YKN	8.11.2023	45	arvio
Kuvailun tulevaisuus -työpaja	15.11.2023	20	arvio
Metatietowebinaari	27.11.2023	250	arvio (webinaarin osallistujat + tallenne)
Projektin esittely Koha-seminaarissa	28.11.2023	35	arvio
Projektin esittely Kirjastot.fi:n koordinaatioryhmälle	11.12.2023	23	
Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä	15.12.2023	11	
Projektin esittely Koha-Suomen hallitukselle	15.12.2023	7	arvio
Keskustelu tamperelaisten kanssa	20.12.2023	4	
Lapin kirjastot	23.1.2024	15	
Metatietoryhmän kokous	24.1.2024	11	
Metatietoryhmän kokous	20.3.2024	9	
Projekti ohjausryhmä	4.4.2024	4	
Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä	5.4.2024	10	

Mitä on tehty 2/2: projektin viestintää ja sidosryhmäyhteistyötä

Mitä nyt voidaan tehdä

- Työnkulut, -organisointi, yhteistyön koordinointi – **kuvailun keskittäminen**
  - Rohkaistaan kirjastoja tarkastelemaan omia kuvailutyön prosessejaan ja arvioimaan, voidaanko niitä kehittää yhteistyössä esim. kimpan sisällä
  - Koha-Suomen tietokantojen yhdistämisen seuranta ja arviointi, kokemusten kerääminen
- Viestintä, muistuttelu, vireillä pitäminen kirjastojen suuntaan
- Yleisten kirjastojen tarpeet ja tahtotila esille eri yhteyksissä
- Metatiedon tekijänoikeudet: kannet, kuvaustekstit
  - Yhteinen muotoilu kirjallisuuden tarjouspyyntöihin
  - Valmistelu jatkuu vuoden 2024 aikana, keskustelut opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Seurataan myös, onko tekijänoikeuslain uudistaminen käynnistymässä.

Projektityöntekijän joustava työajankäyttö ohjausryhmän linjauksen mukaisesti

TURKU
Kirjasto

Mitä seurataan

- Metatietovirrat ja Melindan rooli: miten muutoksia voidaan ennakoida
  - Nyt ei etene aktiivisesti, seurataan uuden Melindan kehitystyötä ja vaikutetaan siihen mahdollisuuksien mukaan: Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä, OKM
- Tietomallin kehitystyö
- Kirjastojärjestelmien rooli ja valmiudet muutoksessa, arviot järjestelmämuutosten aikataulusta
  - Järjestelmien uudistamistarpeet ja mahdolliset kilpailutukset kirjastoissa
  - Kirjaston digiperusta –hanke: kirjastojärjestelmän hankinnan kilpailutus
- Tiekartan suunnittelu ja sisältöjen syventäminen
  - Päivitystyö projektin edetessä mahdollisuuksien mukaan

Tietomalli ja paikalliset järjestelmät

- Melindan uuden alustan ohella toinen keskeinen muutokseen vaikuttava tekijä on uusi tietomalli
- Tietomallin kehitystyötä tehdään [Linkitetty kirjastodata –projektissa](#) Kansalliskirjastossa, projekti päättyy vuoden 2024 lopussa
- Projektissa laaditaan BIBFRAME-formaatin kansallinen sovellus ja vastataan sen yhteentoimivuudesta kansainvälisten sovellusten sekä RDA-kuvailusäännöstön kanssa
- Kuvailukokonaisuuden toimivuus edellyttää, että paikalliset järjestelmät noudattavat kansallista metatiedon tietomallia
- Melindan aikalisän aikana saadaan hiottua tietomalli valmiiksi □ apua tulevien järjestelmien vaatimusmäärittelyyn

Kirjastojärjestelmien lähtökohdat ja valmiudet

axiell

- BIBFRAME-tuki ja linkitetyn datan arkkitehtuuri vain Quriaan
- Qurian ja kansallisen tietomallin vastaavuus?
- Qurian ja Melindan välinen integrointi – selvitystyö käynnistymässä Kansalliskirjaston ja Axiellin välillä
- Katkos Melinda-yhteistyöhön todennäköinen, jatkossa mahdollisesti marc21-konversioita Qurian ja Melindan välillä?

HELMET

- Helmet-kirjaston uuden kirjastojärjestelmän kilpailutus käynnistyy syksyllä 2024. Tietopyyntökierros on käyty.
- Uuden järjestelmän vaatimusmäärittelyssä edellytetään, että tukee joko olemassa olevaa tai kehitysaikataulutettua linkitetyn datan tietomallia (Bibframe)
- Tavoitteena integraatio tai kuvailu suoraan Melindaan (?)

- Koha-Suomen tiekarttaan kirjattu tavoite linkitettyyn dataan ja BIBFRAMEen siirtymisestä
- Yhteistyö Kansalliskirjaston kanssa, yhteensopivuus kansainvälisen version kanssa
- Tavoitteena
  - yhteinen Koha-Suomen kirjastojen metatietovaranto
  - Melindan kuvailutyökalu
  - kokoelman- ja lainauksenhallinta paikallisesti
  - paikalliset Finnat
- Aikataulu?

Yleisten kirjastojen kuvailuyhteistyön tiekartta

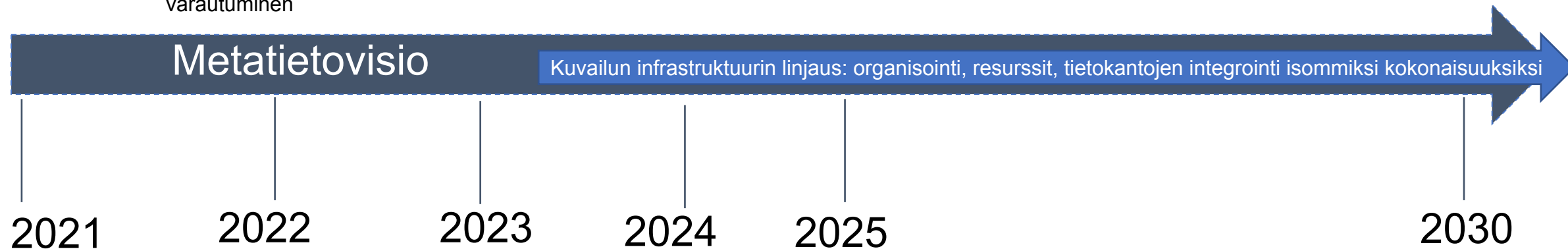
YKN:
tilannekartoitus ja
tahdonmuodostus

Kohti metatietovisiota
–selvitysprojekti:
kirjastojen valmiudet,
metatietovirrat,
varautuminen

Jatkoprojekti:
yleisten kirjastojen
vaihtoehtojen
täsmäntäminen

Uusi tietomalli ja
kansallinen
BIBFRAME-sovellus
(LKD-projekti)

Uusi Melinda linkitetyn
metatiedon
masterdatavarantona.
Melindan uusi
kuvailutyökalu

Kysymykset

Kiitos!

Kysymykset, kommentit: kaisa.hypen@turku.fi